

VERSLAG VAN DE HOORZITTING, 6 april 2006, 13.00 – 14.43 uur

Zaaknr: 102106 en 102282

Inzake: Ontwerp-methodebesluit ter bepaling van de X-factor en de rekenvolumes (102106) en het ontwerp-methodebesluit ter bepaling van de Q-factor (102282) voor de regionale netbeheerders elektriciteit voor de derde reguleringsperiode.

Aanwezig namens de Raad van Bestuur Nederlandse Mededingingsautoriteit ('de Raad'):

Mevr. Huussen	DTe, cluster Netbedrijven, voorzitter
Dhr. Haffner	DTe, cluster Netbedrijven, lid hoorcommissie
Mevr. Van der Lee	DTe, cluster Netbedrijven, lid hoorcommissie
Dhr. Sari	DTe, cluster Netbedrijven, lid hoorcommissie
Dhr. Van der Veen	DTe, cluster Netbedrijven, lid hoorcommissie

Sprekers:

Dhr. Grünfeld	namens VEMW
Dhr. Heida	namens VEMW
Dhr. Knibbeler	namens Essent Netwerk B.V. ('Essent')
Dhr. Jongepier	namens Essent Netwerk B.V.
Dhr. Ellenbroek	namens PAWEX
Dhr. Janssen	namens PAWEX
Dhr. Custers	namens Eneco Netbeheer B.V. ('Eneco')
Mevr. De Rijke	namens Intergas Netbeheer B.V. ('Intergas'), alsmede namens Rendo Netbeheer B.V. ('Rendo')
Dhr. Van Hof	namens NRE Netwerk B.V. ('NRE')
Mevr. Gremmen	namens TenneT TSO B.V. ('Tennet')
Dhr. Van der Meer	namens EnergieNed B.V. ('EnergieNed')
Dhr. Klarijs	namens EnergieNed B.V.

Verslag:

Mevr. Van Splunter i.o.v. d-g, NMa, Verslagdienst

De voorzitter opent de hoorzitting die op basis van hoofdstuk 3.4 Algemene wet bestuursrecht ('Awb') is georganiseerd. Dit betekent dat tegen de te nemen besluiten geen bezwaar mogelijk is, wel beroep. Het doel van de hoorzitting is de zienswijze van betrokken partijen te horen. Zij stelt de leden van de hoorcommissie voor. De meeste leden van de hoorcommissie hebben aan het ontwerpbesluit gewerkt.

Zij schetst de gang van zaken ter zitting.

Van de zitting wordt een verslag gemaakt, dat betrokkenen zal worden toegezonden. Commentaar op het verslag leidt niet tot wijziging ervan, doch wordt toegevoegd aan het dossier.

Zij verzoekt VEMW haar zienswijze toe te lichten.

Dhr. Grünfeld houdt een betoog dat geheel overeenkomt met de tekst van zijn pleitnota. Een kopie van deze pleitnota is aan dit verslag gehecht als Bijlage 1.

De voorzitter dankt de heer Grünfeld voor zijn toelichting.

Zij verzoekt Essent Netwerk B.V. ('Essent') haar zienswijze toe te lichten.

Dhr. Knibbeler houdt een betoog dat geheel overeenkomt met de tekst van zijn pleitnota. Een kopie van deze pleitnota is aan dit verslag gehecht als Bijlage 2.

Dhr. Jongepier licht drie kernpunten van kritiek op het onderzoek van The Brattle Group Ltd. ('Brattle') naar de objectiveerbare regionale verschillen ('OVR') toe aan de hand van een hand-out waarvan een kopie als Bijlage 3 bij dit verslag is gevoegd.

Het eerste kritiekpunt is dat Brattle wetenschappelijke bijdragen selectief gebruikt. Internationaal zijn diverse studies verricht naar het verband tussen aansluitdichtheid en de daaruit voortvloeiende kosten. Telkens weer blijkt dat een lagere aansluitdichtheid leidt tot hogere kosten, terwijl een hogere graad van urbanisatie eveneens tot hogere kosten leidt. Het kantelpunt waar de urbanisatie dominantier wordt dan de lagere aansluitdichtheid blijkt bij een veel hogere aansluitdichtheid te liggen dan in Nederland. Dan moet worden gedacht aan steden als Hongkong en Singapore. In Nederland heeft een hogere aansluitdichtheid als netto-effect kostenverlaging tot gevolg. Brattle streept de genoemde effecten tegen elkaar weg, maar dit doet geen recht aan de individuele bedrijven die hieronder lijden.

Het tweede punt betreft de verkeerde toepassing van statistische methoden en criteria. Alle analyses van Brattle tonen aan dat er een negatief verband is tussen aansluitdichtheid en kosten. Een lagere aansluitdichtheid leidt tot hogere kosten. Daarop wordt een betrouwbaarheidsanalyse losgelaten. Ook volgens Brattle zijn uit sommige analyses betrouwbare uitkomsten te destilleren. Er is derhalve geen reden te ontkennen dat er een verband is. Ook voert Brattle enkele analyses uit die geen enkele relevantie hebben, zoals het voorspellen van de "net error" als gevolg van de aansluitdichtheid. Die analyse toont alleen maar aan dat grote bedrijven hoge totale kosten hebben, hetgeen niet echt een wetenschappelijk interessante conclusie kan zijn. Dit heeft geen enkele relatie met de kostendrijvende factor van de aansluitdichtheid zelf.

Alle onderzochte mogelijke verbanden worden samengevoegd, waaronder de irrelevante verbanden. Vervolgens wordt daarvan een stochastische populatie gemaakt, die wordt aangevuld met analyses van gas, hoewel gas zowel fysiek als financieel een heel andere structuur heeft, zodat ze niet te vergelijken zijn. Op deze zo samengestelde populatie mag niet zomaar een statistische betrouwbaarheidstoets worden toegepast. Een 95-procentbetrouwbaarheidsinterval is namelijk alleen toepasbaar op een populatie met grote getallen. Een populatie bestaande uit dertien samples is geen grote groep. De betrouwbaarheidstoets zou hierop dus niet mogen worden toegepast. Als dat – ondanks alle tegenwerpingen – toch gebeurt, stelt een 95-procentbetrouwbaarheidsstoets een ondergrens van 5 procent – één uit twintig dus – om toeval uit te sluiten. Bij Brattle blijkt een uit de dertien analyses wel degelijk aan te geven dat er een betrouwbaar verband is vast te stellen tussen aansluitdichtheid en hogere kosten. Daarmee wordt de drempel die Brattle zelf heeft gesteld – welke tegenwerpingen daartegen ook te maken zijn – overschreden. Desondanks stelt Brattle dat deze uitkomst aan toeval is te wijten. De conclusie die Brattle trekt op basis van haar eigen redenering, getallen en uitkomst, is onjuist.

Er is een statistisch verband te leggen tussen aansluitdichtheid en kosten. Van deze analyses is ook een betrouwbaarheidsmaat te geven die het verschil tussen regressie en de originele datapunten aangeeft. Een van Brattles analyses komt op een betrouwbaarheid van 55 procent, waarbij hij onder de drempelwaarde valt. Als het verband wordt ontkend, dan is de consequentie dat alle bedrijven op het niveau van ONS worden ingeschaald, waarmee betrouwbaarheidswaarde daalt van plus 55 procent, maximum is 100 procent, naar min 250 procent. Toepassing van de Brattle-resultaten is dus nog veel onbetrouwbaarder dan het toepassen van de misschien niet helemaal betrouwbare resultaten.

Dhr. Ellenbroek vraagt waarom geen fatsoenlijke gegevens zijn aangeleverd door de drie grote bedrijven, zoals is vermeld op bladzijde 52 van het Brattle-rapport.

Dhr. Knibbeler antwoordt dat dit criteria betreft die DTe stelt. Daarbij wordt gevraagd om een accountantsverklaring, terwijl accountants niet in staat zijn om die verklaring te geven. Dan moet Brattle vervolgens roeien met de riemen die zij heeft. De data zijn er echter wel degelijk.

Dhr. Ellenbroek vraagt of Essent daarop geen commentaar heeft.

Dhr. Knibbeler antwoordt dat op bladzijde 52 staat dat vanwege de door DTe gedefinieerde parameters – die onredelijk zijn – Brattle moet concluderen dat de data niet mogen worden gebruikt.

Dhr. Ellenbroek vraagt of het rapport daarmee kan worden verwezen naar de prullenbak.

Dhr. Knibbeler zegt dat als de netwerklengten van de drie grootste netwerkbeheerders in Nederland buiten beschouwing worden gelaten, omdat zij niet aan een formaliteit kunnen voldoen, het onderzoek aan relevantie inboet.

Dhr. Ellenbroek begrijpt dat het onderzoek dan beter niet zou kunnen worden gebruikt. Is dat een juiste conclusie?

Dhr. Knibbeler is van mening dat het onvoldoende is om tot de conclusie te komen die de Raad daaraan wil verbinden.

Dhr. Ellenbroek concludeert dat Essent Netbeheer het rapport naar de prullenbak verwijst.

De voorzitter dankt de heren Knibbeler en Jngepier voor hun toelichting.

Zij nodigt Eneco Netbeheer B.V. ('Eneco') haar zienswijze te geven.

Dhr. Custers kan zich vinden in het voorstel waarbij de methodiek van de tweede periode globaal wordt voortgezet. Uiteraard zijn er enkele wijzigingen. De Raad stelt dat deze zijn bedoeld ter verdere versterking van de prikkel van doelmatig handelen, of voor vereenvoudiging van het systeem. Daarbij mogen uiteraard de grenzen gesteld door de Elektriciteitswet en de Awb niet uit het oog worden verloren. Altijd zal dus moeten worden gekeken naar met name het zorgvuldigheidsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel.

Ook kan Eneco zich vinden in de afschaffing van nacalculatie, omdat zij er belang bij heeft vooraf te weten waar zij aan toe is. Extra efficiency-inspanningen zullen daadwerkelijk worden beloond en niet leiden tot nacalculatie.

Het volgend punt is de meetgroep. Eneco verbaast zich erover dat DTe een consultatiedocument opstelt, dat het voorstel bevat voor een meetgroep bestaande uit vier netbeheerders, waarmee nagenoeg alle partijen kunnen instemmen – zij het sommige met enkele randvoorwaarden – waarna de Raad toch besluit om het eigen standpunt te verlaten, de reacties naast zich neer te leggen en de meetgroep uit te breiden tot alle netbeheerders. Dat is niet logisch.

Een ander punt betreft Weighted Average Cost of Capital ('de WACC'). EnergieNed heeft namens de gezamenlijke netbeheerders – waaronder Eneco – een uitgebreide reactie gestuurd op het consultatiedocument. Daarin heeft zij aangegeven waarom de voorgenomen verlaging van de WACC onterecht is. De Raad legt deze reactie weer volledig naast zich neer. In het ontwerpbesluit worden er verder helemaal geen woorden aan gewijd. Het is dus onduidelijk waarom de naar voren gebrachte, gerechtvaardigde, argumenten niet worden gehonoreerd.

Dan komt Eneco op de koppeling tussen de overdracht van het beheer van de hoogspanningsnetten en de compensatie Landelijk Uniform Producenten Transporttarief ('LUP'). Op dit moment worden de netbeheerders gecompenseerd in verband met het op nul stellen van het LUP. De Raad heeft aangegeven deze werkwijze ook voor de derde reguleringsperiode te hanteren. Dat lijkt Eneco een juist standpunt. Vervolgens wordt hieraan toegevoegd dat bij een eventuele overdracht van de hoogspanningsnetten aan TenneT geen noodzaak voor compensatie meer zou bestaan. Dat is naar het oordeel van Eneco onjuist; in ieder geval is de benadering van de compensatie en de daaruit voortvloeiende effecten nog onduidelijk. Deze zijn niet af te leiden uit het ontwerpbesluit. Indien de compensatie voor de financiële effecten voor het op nul stellen van het LUP wordt afgeschaft – ingeval van een overdracht van die netten aan TenneT – en TenneT vervolgens geen compensatie voor de afschaffing van het LUP ontvangt – en dus de kosten van die netten niet volledig zou kunnen doorberekenen – wordt de verdien capaciteit van die netten uitgehold. Voor regionale beheerders die beschikken over dergelijke netten, betekent dit onherroepelijk dat als zij de netten in beheer zouden geven aan TenneT, zij een lagere beheersvergoeding van TenneT zullen ontvangen, en als ze de eigendom van de netten aan TenneT overdragen, ze van TenneT een lagere vergoeding ontvangen. Indien TenneT wel tariefruimte zou krijgen voor het op nul stellen

van het LUP – waarover verder in het ontwerpbesluit niets wordt gezegd – moet rekening worden gehouden met verhoging van de inkoopkosten voor de regionale netbeheerders. Deze zullen de regionale netbeheerders in ieder geval moeten kunnen doorbelasten aan hun afnemers. De voorgestelde wijze om de compensatie voor het op nul stellen van het LUP af te schaffen is kortom te kort door de bocht. Wellicht komt dat omdat het methodebesluit op dit punt niet helemaal duidelijk is, maar dit punt behoeft in ieder geval wel duidelijkheid.

Tenslotte wijst Eneco er, net als in een aantal andere procedures, op dat de Raad vooruitloopt op een volgende reguleringsperiode, in dit geval de vierde. Eneco heeft steeds gezegd dat de Raad dat niet moet doen. Kijkend naar het wettelijk stelsel wordt per reguleringsperiode een methodebesluit vastgesteld, dat betrekking moet hebben op die betreffende reguleringsperiode. Er moeten niet alvast standpunten worden ingenomen met betrekking tot een volgende reguleringsperiode, al is het maar omdat ook daarmee het wettelijk voorgeschreven overleg per reguleringsperiode al in een vroeg stadium wordt belemmerd.

De voorzitter dankt de heer Custers voor zijn toelichting.
Zij geeft het woord aan Intergas Netbeheer BV ('Intergas').

Mevr. De Rijke houdt een betoog dat geheel overeenkomt met de tekst van haar pleitnota. Een kopie van deze pleitnota is aan dit verslag gehecht als Bijlage 4.

De voorzitter dankt mevrouw De Rijke voor haar toelichting.
Zij nodigt Rendo Netbeheer BV ('Rendo') uit haar zienswijze toe te lichten.

Mevr. De Rijke houdt een betoog dat geheel overeenkomt met de tekst van haar pleitnota. Een kopie van deze pleitnota is aan dit verslag gehecht als Bijlage 5.

Dhr. Het Lam gaat in op de regionale verschillen in aansluitdichtheid. Essent heeft aangegeven dat een aantal netbeheerders er belang bij zou hebben om bepaalde gegevens achter te houden. In dat verband werd het zero-sumprincipe genoemd. Deelt Rendo deze opvatting?

Mevr. De Rijke antwoordt dat Rendo dit standpunt deelt.

De voorzitter dankt mevrouw De Rijke voor haar toelichting.
Zij nodigt NRE Netwerk B.V. ('NRE') uit haar zienswijze toe te lichten.

Dhr. Van Hof sluit zich aan bij de conclusie in het rapport van PricewaterhouseCoopers dat de WACC hoger dient te zijn dan de voorgestelde 5,9 procent. Verder zou de wijze waarop de WACC wordt toegepast, moeten worden aangepast. De daling van de WACC in de tweede reguleringsperiode van 6,6 naar 5,9 procent leidt tot een productiviteitsverbetering van 1,1 procent. Door de gekozen systematiek – de productiviteitsverbetering van de tweede periode wordt toegepast op de derde periode – moet deze productiviteitsverbetering worden gerealiseerd in de periode 2007 tot en met 2009. Het is niet juist om het percentage van 5,9 – dat al te laag is – toe te passen op een periode die nog gaat komen. In de reclame hoort men wel eens het zinnetje "Behaalde resultaten uit het verleden bieden geen garantie voor de toekomst". Dat is hier ook van toepassing. Methodisch is het verkeerd om dit percentage toe te passen op de toekomst. Een tweede punt is dat een netbeheerder de verbeterde marktomstandigheden voor financiering slechts zeer ten dele kan benutten. De verzekeringen en leningen worden altijd voor een langere periode afgesloten. Bij NRE zijn periodes van zeven jaar heel gebruikelijk voor een lening. Als zich in de markt dus een periode voordoet waarin een goedkopere lening kan worden afgesloten, is het de vraag of een netbeheerder die op dat moment kan realiseren, mede omdat tegenover het openbreken van leningen vaak boetes staan.

Door de wijzigingen in het reguleringsmodel en het marktmodel ontstaan onzekerheden waardoor de WACC niet volledig kan worden benut, omdat de leningverstrekende instellingen daar wat wantrouwig tegenover staan. Tenslotte hebben de partijen die op een bepaald moment bereid waren en zijn om financiële constructies aan te bieden aan de netbeheerders, te horen gekregen dat de WACC zou worden aangepast –DTe is heel duidelijk geweest dat de WACC zou kunnen worden

aangepast – nooit rekening gehouden met een grote aanpassing zoals nu is voorgesteld. Dat is een subjectief maar wel belangrijk gegeven.

Voor aanpassing van de asset beta zijn verschillende redenen te geven. Ten eerste zijn de kosten gestegen als gevolg van extra activiteiten om de markt te faciliteren. Dit zijn activiteiten met een hoger risicoprofiel. Ten tweede moet de X-factor die de netbeheerders moeten halen, worden gerealiseerd over een beperkt aantal beïnvloedbare componenten. Als er een X-factor is van 2 procent, terwijl slechts 50 procent van de kostenbasis beïnvloedbaar is, heeft men eigenlijk te maken met een X-factor van 4 procent. De productiviteitsverbetering van de andere bedrijven is een grote onzekere factor. Tot op heden is het onduidelijk wat de productiviteitsverbetering over 2005 is. Dat is ook iets wat financiële instellingen niet zo plezierig vinden. Het volgende punt is dat de individuele X-factor voor sommige bedrijven in de tweede periode veel lager was dan de uniforme X uit de eerste periode. In de Overeenkomst is besloten dat niet te compenseren en te laten voor wat het was. Dit betekent echter wel dat voor een aantal bedrijven het startpunt van de tweede periode te laag was, hetgeen wel bevestigd is. Dit wordt echter niet gecompenseerd, hetgeen een risico vormt, dat financiële instellingen betreuren. Dit zijn allemaal argumenten om de asset beta milder te maken.

Door de gekozen methodiek, waarbij de gegevens over de storingsduur in 2003 ontbreken, ontstaat een situatie dat de kwaliteitsregulering minder zwaar wordt ingezet dan was beoogd. De sturing op kwaliteit had moeten leiden tot een correctie van de tarieven, waarbij 21 cent wordt gebruikt per storingsminuut. Doordat de cumulatieve minuten over een periode van twee jaar worden gebruikt om uit te smeren over een periode van drie jaar, wordt in de praktijk maar 14 cent per minuut gebruikt, in plaats van de genoemde 21 cent. NRE stelt voor om de periode 2004-2005 maatgevend te maken voor een periode van drie jaar, waardoor het niveau wordt opgekrikt van 14 naar 21 cent. Dat lijkt heel redelijk, aangezien op grond van de NESTOR-storingsgegevens de aanname dat de storingspercentages van bedrijven in 2004 en 2005 gelijk waren aan die in 2003, geen problemen lijkt op te leveren.

Veel bedrijven hebben al aangegeven niet tevreden te zijn over de wijze waarop Brattle de discussie over de regionale verschillen heeft gevoerd. Ook NRE heeft daartegen een aantal bezwaren aangevoerd. In de discussie heeft het zero-sumprincipe tamelijk beklemmend gewerkt. Wel is het zo dat als de discussie over de objectiveerbare regionale verschillen wordt heropend, allerlei andere argumenten ook kritisch moeten worden bekeken.

Veel is gewezen op de lage aansluitdichtheid, maar NRE betreurt het dat er helemaal geen aandacht is geschonken aan de hogere inkoopkosten voor de hoogspanningsdiensten. De kostenverhogingen hiervoor in de afgelopen zes jaar staan in schril contrast met de aan Essent opgelegde X-factoren. Dat kan NRE niet rijmen. Het zero-sumprincipe is hier wel van toepassing, want waar het voorliggend net van Essent is, zijn het direct kosten voor NRE die niet zijn gecompenseerd.

Over precario deelt NRE het standpunt van de Raad, dat precario eigenlijk een vorm van dividend is, waarbij alleen de fiscus wordt gepasseerd. De bedrijven die dit hebben toegepast met hun aandeelhouders, moeten naar de mening van NRE ook nog met de fiscus afrekenen.

Dhr. Heida had begrepen dat netbeheerders de wijzigingen in het reguleringsmodel hadden voorgesteld om meer zekerheid te bieden. NRE stelt nu dat de onzekerheid juist toeneemt.

Dhr. Van Hof bevestigt dat de netbeheerders samen met de DTe hebben gezocht naar manieren om te zorgen voor meer zekerheden. In vergelijking met obligaties en andere financiële producten moet een financiële instelling bij de energiemarkt rekening houden met een sterk wisselend reguleringsmodel en een veranderend marktmodel. Dat geeft veel onzekerheden. Uit de praktijk weet NRE dat partijen daarover in ieder geval zeer veel vragen hebben en dat zij langdurige discussie hebben gehad met de DTe, die daarop ook veel toelichting heeft gegeven. Het is in ieder geval moeilijke materie, die sommige partijen heeft afgeschrikt.

Dhr. Heida concludeert dat de aanpassingen volgens de netbeheerders tot meer zekerheid leiden. De asset beta kan dus omlaag worden bijgesteld. NRE heeft gesteld dat bij leningen een periode van zeven jaar heel gebruikelijk is. Om hoeveel procent van de leningen gaat het dan?

Dhr. Van Hof antwoordt dat een groot deel van de leningen bij NRE een langere looptijd heeft. Het gaat om het principe dat, ook al zijn er de afgelopen twee jaar gunstige marktomstandigheden geweest voor het afsluiten van leningen, het niet reëel is te veronderstellen dat een netbeheerder

die volledig kan benutten. Indien gewenst kan hij nagaan hoe de percentages voor NRE liggen. Naar schatting betreft de helft van de door NRE afgesloten leningen een langere periode. Dhr. Heida merkt op dat een groot deel van de leningen in een reguleringsperiode kunnen worden ververst, waardoor wel degelijk ook kan worden geprofiteerd van de lagere rentes. Verder heeft NRE gesteld dat daling van de WACC niet moet worden toegepast op de toekomst. Het is mooi om die dan toe te passen op het verleden en de gebruikers dus geld terug te geven. Dhr. Van Hof antwoordt dat NRE dit ook heeft gedaan, door te zorgen voor efficiëntere financiering. De totale kosten van het bedrijf door toenemende activiteiten zijn gestegen. Er was voldoende prikkel voor de bedrijven om ook kosten te besparen. Dat heeft NRE ook zo goed mogelijk gedaan.

Dhr. Janssen begrijpt dat NRE van mening is dat lagere vermogenskosten niet hoeven te worden verwerkt in de tarieven. Hoe groot de vermogenskosten ook zijn, in toekomst mogen ze niet worden verwerkt, voor het verleden waren ze niet verwerkt, er hoeft dus geen rekening mee te worden gehouden.

Dhr. Van Hof weerspreekt dit. Hij vindt het terecht dat periodiek de marktomstandigheden worden vastgesteld en dat wordt gezien of dit moet leiden tot aanpassingen. Het is echter niet realistisch te veronderstellen dat het volledige rendement wordt gehaald, als onderzoek gedaan wordt naar beta's, gamma's en dergelijke. NRE heeft een aantal principes en mechanismen genoemd, waardoor dit niet kan worden benut.

Dhr. Janssen blijft van mening dat lagere vermogenskosten wel terug zouden moeten komen in de tarieven, zij het misschien niet voor de volle honderd procent. Met het percentage op 5,9 is misschien maar 25 procent van de lagere vermogenskosten vertaald, anders was men wel op 4 procent uitgekomen. Voor het bouwen van een windpark krijgt men een lening van 3,5 procent. Een netbeheerder heeft echter een andere positie op de markt dan een windmolenbouwer. PAWEX vindt het percentage van 5,9 procent aan de zeer hoge kant en sluit zich aan bij de opmerkingen terzaker door VEMW. Een nog hoger percentage lijkt volstrekt irrealistisch.

Dhr. Heida wijst erop dat lagere vermogenskosten direct kunnen worden doorgegeven aan de gebruikers. Het is immers de vaststelling van een WACC, niet een operationele verbetering die moet worden doorgevoerd. Doordat het over drie jaar is uitgesmeerd zijn de netbeheerders al in een zeer gunstige positie.

De voorzitter dankt de heer Van Hof voor zijn toelichting. Zij nodigt TenneT TSO B.V. ('Tennet') uit haar zienswijze uiteen te zetten.

Mevr. Gremmen wijst op een fundamenteel punt van bezwaar. Tennet is van mening dat reeds met ingang van de derde reguleringsperiode alle door haar beheerde transportnetten onder het reguleringsregime van de landelijke netbeheerder moeten vallen. Tennet is op dit moment beheerder van zowel transportnetten op de netvlakken van 380/220 kV als beheerder op transportnetten op 150 kV. Voor de 150 kV netten valt TenneT nu nog onder de maatstafregulering van de regionale netbeheerders. Ons inziens zou de reguleringssystematiek van de landelijke netbeheerder ook van toepassing moeten zijn op de 150 kV-netten onder beheer van TenneT. De huidige situatie waarin het 150 kV-net van TenneT onder de maatstafregulering wordt vergeleken met die van de regionale netbeheerders, is niet langer te rechtvaardigen en houdbaar. Het 150 kV-net van TenneT heeft namelijk uitsluitend een transportfunctie. Dit is niet te vergelijken met de regionale netbeheerders die het beheer hebben over enkel distributienetten of een combinatie van distributie- en transportnetten.

DTe heeft in het kader van de splitsingswet aangegeven dat een hybride systematiek waarbij omzetregulering en tariefregulering binnen één entiteit worden gecombineerd, kan leiden tot suboptimale investeringsbeslissingen bij de landelijke netbeheerder. DTe doet in de splitsingswet de aanbeveling de wet zodanig aan te passen dat op alle door TenneT te beheren netten slechts één systeem van toepassing is. Als de splitsingswet geen doorgang vindt, is in het voorliggende ontwerpbesluit voor de derde reguleringsperiode niet voorzien in een aanpassing naar één systeem, waardoor TenneT gedurende drie à vier jaar te maken blijft hebben met een hybride systematiek. Dit is onwenselijk. TenneT is van mening dat de huidige wet geen belemmering vormt

om het landelijke regime nu ook van toepassing te verklaren op het door TenneT beheerde 150 kV-net. In de schriftelijke zienswijze zal TenneT uitvoerig ingaan op dit punt.

De voorzitter dankt mevrouw Gremmen voor haar toelichting. Zij nodigt EnergieNed uit haar zienswijze te geven.

Dhr. Van der Meer beperkt zich in de mondelinge inbreng tot vijf punten. Allereerst is voorgesteld de meetgroep voor de tweede reguleringsperiode uit te breiden tot alle netbeheerders en de gemeten productiviteitsverandering te corrigeren voor verschillen in efficiënties tussen de netbeheerders op basis van de correctie zoals beschreven in variant 2b van het consultatiedocument. Daarmee wijkt de Raad af van het in het Consultatiedocument Meetgroep Netbeheerders Elektriciteit geformuleerde voorstel. Onvoldoende gemotiveerd is waarom is afgeweken van het consultatiedocument, waarin immers nagenoeg alle netbeheerders zich in beginsel kunnen vinden. Ook wil EnergieNed gaarne een motivering van de aanpassing van de meetgroep en waarom de productiviteitsmeting over de tweede reguleringsperiode is opgenomen in het methodebesluit voor de derde reguleringsperiode. Verder is sprake van inconsistentie door de deelname van TZH in de meetgroep, aangezien de gegevens van TZH niet zijn meegenomen in de catch-upverrekening. Dit leidt tot inconsistentie in de berekening. Regionale netbeheerders hebben ook een voorkeur voor een meetgroep zonder TZH.

Het tweede punt betreft de regionale belasting. Regionale netbeheerders hebben bezwaar tegen het hanteren van een gemiddelde verrekening van een mogelijke afschaffing van precario. Het gebruik van een gemiddelde is consistent noch transparant. De regionale netbeheerders zijn van mening dat eenzelfde verrekeningsmethodiek als bij overige objectiveerbare regionale verschillen zou moeten worden gehanteerd.

Als derde punt brengt EnergieNed naar voren dat de kosten die zijn verbonden met het LUP geen relatie hebben met het voorgenomen beslissingsbesluit. De Raad wordt gevraagd deze relatie te verduidelijken en de zekerheid te geven dat deze kosten – waarop de regionale netbeheerders geen invloed hebben – worden inbegrepen in de toegestane omzet.

Met betrekking tot de Q-factor zijn de netbeheerders van mening dat de kosten verbonden aan de tegemoetkomingsregeling moeten worden gesaldeerd met de werkelijke uitkering, niet met de uitkomst van het onderzoek van SEO.

Het laatste punt betreft de duur van de reguleringsperiode. De Raad heeft voor de derde reguleringsperiode gekozen voor een duur van drie jaar. Van belang bij deze keuze is rekening te houden met de voorgenomen wijzigingen van wetgeving, met name de splitsingswet en de invoering van het leveranciersmodel. Daarnaast geniet het de voorkeur om de reguleringsperiodes van de regionale netbeheerders en TenneT te synchroniseren. Indien aan deze voorwaarden kan worden voldaan, staan de regionale netbeheerders niet onwelwillend tegenover een reguleringsperiode van vier jaar.

Dhr. Klarijs gaat namens EnergieNed in op de berekening van de WACC. TenneT sluit zich eveneens bij dit commentaar aan. In de mondelinge inbreng gaat hij in op enkele punten. Voor het volledige commentaar verwijst hij naar het in december 2005 uitgebrachte rapport van PricewaterhouseCoopers.

In vergelijking met de eerste en tweede reguleringsperiode is de WACC met 170 basispunten gedaald. Dat betekent dat het jaarlijks toegestane rendement van de sector met 153 miljoen euro zakt. Dat is gelijk aan ongeveer 7,5 procent van de totale omzet in de sector. Dit toont aan dat een juiste bepaling van de WACC zeer belangrijk is. Op basis van de uitgevoerde analyses acht EnergieNed een daling van de WACC met 170 basispunten niet redelijk, niet duurzaam, niet consistent met eerder door de Raad genomen besluiten omtrent de WACC en niet aansluitend bij andere internationale best practices van andere toezichthouders.

De door de Raad gedane aanpassing van de risicovrije rente heeft een grote invloed op de WACC en is verantwoordelijk voor het gros van de daling. De Raad heeft de risicovrije rente bepaald op basis van een relatief korte historische periode van twee en vijf jaar. In deze periode betekent dat dat een historisch dieptepunt in de rentestand wordt vastgelegd, terwijl de WACC pas vanaf 2007 effectief zal zijn. De risicovrije rentevoet bedraagt op dit moment 3,9 procent. De forward curves op de termijnmarkten geven aan dat de rente naar verwachting verder zal stijgen. De door de Raad

voorgestelde wijze om de rentevoet te bepalen resulteert daarom in discutabele uitkomsten, zoals bijvoorbeeld blijkt uit een vergelijking tussen het medio 2005 gepubliceerde GTS-rapport en het consultatiedocument uit december 2005. In het laatste document is de risicovrije rentevoet nog lager verwerkt, terwijl de daadwerkelijke ontwikkelingen in de kapitaalmarkt laten zien dat de rente in die periode is gestegen.

De huidige risicovrije rente is zeer volatiel en vraagt daarom om delicate behandeling. Dit blijkt uit het feit dat de rentestand zich in het eerste kwartaal van 2006 heeft bewogen op een niveau tussen 3,24 en 3,86 procent. Dat is in slechts drie maanden tijd een bandbreedte van 62 basispunten, 2 basispunten meer dan de volledige in het consultatiedocument gestelde bandbreedte. Negen maanden voordat de derde reguleringsperiode ingaat bevindt de risicovrije rentevoet zich slecht marginaal onder het middenpunt van de door de Raad gestelde bandbreedte, die op 4 procent uitkomt. Toezichthouders in andere landen gaan veelal aan de veilige kant van de bandbreedte zitten, vooral in periodes van grote onzekerheid, waarvan op dit moment zeker kan worden gesproken. De Engelse toezichthouders voor gas en elektriciteit, water, telecommunicatie en post nemen onafhankelijk van elkaar het standpunt in, dat risicovrije rentevoeten niet representatief zijn voor de toekomstige ontwikkelingen. De toezichthouders gebruiken langere periodes om de risicovrije rentevoet te schatten en gebruiken daarnaast ruimere bandbreedtes.

Bij bepaling van de asset beta is de groep waarmee de energiebedrijven worden vergeleken, van groot belang. Deze groep heet niet voor niets de peer group. Er is een spanningsveld tussen een kleine peer group die sterke overeenkomsten heeft en een grote peer group waarbij de verschillen tussen de bedrijven groter kunnen worden. De Raad neemt een ongewogen gemiddelde van veertien ondernemingen. Aangezien deze groep maar klein is, is het van groot belang dat hij wel representatief is. Er wordt echter geen enkele motivatie gegeven waarom juist voor deze groep is gekozen. In de analyse van PricewaterhouseCoopers wordt een brede groep gebruikt van 59 gereguleerde bedrijven, waaronder elektriciteit, gas, water en luchthavens, uit onder andere het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Italië, Portugal en Australië. Het voordeel van deze methode is dat er geen discussie meer bestaat over de samenstelling en homogeniteit van de groep. Er zijn gewoon zo veel mogelijk gereguleerde bedrijven genomen. Het andere argument is dat een regressieanalyse betrouwbaarder is dan een simpel gemiddelde van een beperkte groep bedrijven. Uit de recente analyse van PricewaterhouseCoopers en besluiten van andere toezichthouders blijkt, dat waar toezichthouders de asset beta niet goed kunnen vaststellen, zoals op dit moment, ze de asset beta rond het niveau van 1 veronderstellen. Andere toezichthouders stellen bovendien dat het twijfelachtig is of de daling van de beta's in de peer group te wijten is aan een daadwerkelijke afname van het risicoprofiel van deze ondernemingen, of dat er andere marktomstandigheden een rol spelen. In vrijwel alle gevallen wordt erkend dat het laatste het geval is en dat de gemeten beta's niet betrouwbaar zijn. Het zijn instabiele, en derhalve niet representatieve, waarden. Er wordt meer gewicht toegekend aan een beta van 1, vanwege de grote mate van onzekerheid rondom de gemeten beta's.

In vergelijking met andere toezichthouders neemt de Raad een aantal elementen niet mee. Zo zijn de aandelen in de netbeheerders niet verhandelbaar. Deze illiquiditeit leidt tot een hoger vereist rendement dan voor bedrijven waarvan de aandelen wel verhandelbaar zijn. De Belgische toezichthouder Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas ('CREG') houdt hiermee bijvoorbeeld wel rekening en gunt een additionele 20 procent boven op de cost of equity. Daarnaast houdt CREG ook rekening met de daadwerkelijke financieringslasten van ondernemingen. CREG gebruikt de risicovrije rentevoet alleen voor het bepalen van de cost of equity. Voor het bepalen van de cost of debt wordt per bedrijf individueel bekeken wat de daadwerkelijke kosten zijn.

De conclusie is dat de door de Raad voorgestelde WACC te laag is. De methodiek bevat risicovolle aannames en de aanpak sluit niet aan bij de veronderstellingen en methoden die andere toezichthouders op dit moment hanteren. De WACC moet daarom op enkele belangrijke punten naar boven toe worden aangepast. De voorgestelde WACC is niet duurzaam en niet realistisch voor de Nederlandse netbeheerders. Een groot aantal toezichthouders merkt terecht op dat het neerwaarts risico van een te laag vastgestelde vermogenskostenvoet aanzienlijk groter is dan het neerwaartse risico voor een vermogensvoet die wellicht te hoog is vastgesteld. Andere toezichthouders kiezen in periodes van onzekerheid voor een voorzichtige aanpak, terwijl de Raad juist voor een vrij rigoureuze aanpak kiest.

Dhr. Heida merkt op dat ook VEMW van mening is dat de WACC niet correct is vastgesteld, maar eerder te hoog dan te laag. Netbeheerders kunnen ook veilig worden gefinancierd met een lagere WACC. Ook met de peer group en de asset beta had de Raad iets anders moeten omgaan. Als binnen de peer group de correlatie wordt gezien tussen aandeel netbeheer en asset beta, resulteert eerder een lagere asset beta dan een hogere. De activiteit netbeheer binnen een energiebedrijf is immers lager dan het risico van de rest van de activiteiten. Dat is ook de reden dat luchthavens en dergelijke niet zouden moeten worden meegenomen in een dergelijke vergelijking. VEMW is van mening dat de Raad vrij netjes omgaat met de risicovrije rente. Wel wordt de marktrisicopremie wat hoog ingeschat. EnergieNed heeft erop gewezen dat het vrij onzekere tijden zijn, maar een aantal studies –waaronder enkele uitgevoerd door PricewaterhouseCoopers – wijst uit dat juist de marktrisicopremie de komende paar jaar omlaag zal gaan. Hopelijk kan de Raad daarmee rekening houden. Op andere punten zal VEMW in haar schriftelijke zienswijze ingaan.

De voorzitter rondt de hoorzitting af. Tot en met 19 april 2006 hebben partijen de gelegenheid om hun schriftelijke zienswijze op het ontwerpbesluit in te dienen. De Raad verwacht rond 1 juni 2006 een definitief methodebesluit te kunnen nemen. Omstreeks diezelfde datum worden naar verwachting de ontwerpbesluiten over de X-factor, Q-factor en rekenvolumina per netbeheerder genomen. De definitieve besluiten daarover volgen dan medio augustus. Zij dankt de aanwezigen voor hun komst en inbreng. Zij sluit de hoorzitting.

Bijlage 1: pleitnota VEMW, dhr. Grünfeld
Bijlage 2: pleitnota Essent, dhr. Knibbeler
Bijlage 3: handout Essent, dhr. Jongepier
Bijlage 4: pleitnota Intergas, mevr. De Rijke
Bijlage 5: pleitnota Rendo, mevr. De Rijke